

Færri deyðarevsingar



Deyðarevsingin tænið engum endamáli

Tað vera stöðugt færri deyðarevsingar framdar, og það hendur heldur ekki sjáldan, at deyða dómur fangar ekki vera tiknir

Í Fraklandi, Dahomey, Vietnam og Laos fylgja teir teim gomlu tradítionunum við hálshogging.

av dögum, visir ein kanning sum ST hefur skipað fyrri. Hesin dómur hefur serliga verið feldur yvir hann ið hefur framt morð ella aðrar tilíkar brotsgerðir. Fyrri tilíkar gerðir verður hin ákærði nú ofta at sleppa undan deyðanum. Harafturimóti verða ekki so fáar deyðarevsingar feldar yvir fólk sum eru ákærð fyrri figgjarligar og politiskar brotsgerðir. Frágreiðingin frá ST er á einum máli við menn í Finnlandi, Noregi og Svøríki hava sagt um deyðarevsingina, nevniliga, at um deyðarevsingin verður avtíkin fer hetta ekki at föra fleiri morð við sær.

ST-kanningin er gjörð í 60 londum, og hefur hildið á frá 1961–65, og er það Norval Morris, sum er professari í lögfrøði og kriminologi við lærda háskúlan í Chicago, sum hefur staðið fyrri kanningini.

Orsökini til, at talið á teim fangum sum tiknir vera av dögum á henda hátt minkar, er, at deyðadómur fangar sjáldan verða dripnir í teim londum har deyðarevsingin enn ekki er avtíkin. Eisini eru það nógv lond sum hava avtíkið deyðarevsingina. Fyrst í 60-unum var deyðarevsing avtíkin í tveimum stutum í Mexico, eins og í Monaco og í fyra stutum í USA.

HEINGING VANLIGAST

Eisini verður í frágreiðingini sagt nakað um hvussu deyðadómur verður framdur. Í flestu londum verður heinging nýtt. Hesin háttur er hin skjótasti og fangin pinist ekki so illa.

Nógv lond hava tó nú í seinastuni skotið deyðadómur fangar. Í 1930 nýttu 17 amerikanskir statir heinging. — nú 6. í 24 amerikanskum stutum verður elektrisk stólurin nýttur, sami máti verður eisini nýttur í Philippinunum og Formosa Kina. 11 amerikanskir statir nýta gasskamar, í Fraklandi, Dahomey, Vietnam og Laos nýta teir hálshogging. Spania er einasta landi har teir deyðadómur verða kvaldir.

HEVUR DEYÐADÓMURIN ÆTLAÐU ÁVIRKANINA

Um deyðadómurin hefur hina ætlaðu ávirkanina hefur nógv verið tosað um. Kanningin miðar eisini imóti at sammata hvussu hefur gingist áður og aftaná deyðarevsingin er avtíkin. Úrslitið visir, at ongastaðni har deyðarevsingin er avtíkin, er talið á álvarsomum brotsgerðum økt. Heldur ekki

Eitt sindur burtur úr eini ferð í SOVJETTSAMVELDINUM

eftir E. REINERT

(Framhald)

Tað eru 30 sjónleikarhús í Moskva — aðrenn kommunistakollveltingina vóru bert trý. — Fáa staðni í heiminum hava sjónleikarar betri kor enn her. Teir eru millum landsins best løntu. Teir fáa góðar eftirlønir og sleppa undan at doyggja í armóð tá eitt yngrt zettarlið tekur við. Men krövinu eru stór og það er alt annað enn lætt at gerast sjónleikari, balettansari ella operasangari í Sovjet.

Eitt kvöldið vóru vit og sóu tó gíttu balettina frá Bolsjoi sjónleikarhúsinum dansa »Solusjka« (Askepott) eftir Prokofjev, á Kongresspalassinum. Vit gingu gjøgnum eina öldargamla geil niðan á Kreml. Í gomlum dögum var það bert landsins fremstu aðals- og kirkjumenn sum komu henda vegin. Allir gingu battleysir við tsarinum á odda. Í dag er hetta einki heilagt garðið, men vegurin inn á Kongresspalassið, har listarfólk, sum eru millum heimsins fremstu dansa, syngja og spæla fyrri fólk. Russar hava einki spart pening tá teir bygdu hesi húsin. Veggirnir eru klæddir við marmor og speglum. Í forstovuni er høgt upp undir loftið, sum er mynsturprýtt og liggur á smidligum súlum, breiðar rullandi trappur ganga niður á kjallarin har fólkid hongur frakkarnar. Pallurin er stórur sum alt Sjónleikarhúsið í Havn og nymótans. Leiktjóðini skifta

so skjótt, at ekki er neyðugt at draga tjaldið fyrri. Ljósíð fánar í tiggju sekundir og vit eru komnir inn í annan leikpart. Stólarnir eru útgjörðir við lurtitólum, sum hægstu sovjettingmenn nýta tá teir halda fund her. Sessir og gólv alt gløðir í reyðum liti. Tá stöðgur er millum leikpartarnar, fer fólkid við rullutrappum upp í matarhøllina hjá Sovjettinginum, sum er í ovasu hædd. Hetta er sera snotsligur salur og her verður ymist selt til at eta og drekka. Mær varð sagt, at bert við at trýsta á knastar so umskaptist hollin frá restaurant til dansistovu. Alt var prýðuligt og vakurt fyrri ekki at siga stórbært í sinum stási.

Kortini man það vera soleiðis, at tú finnur líka frægar sjónleikar- og fundarhollir vestanfyrri, verri verður at finna javnlíka til dansigentur — tær vóru ótrúliga fótíttar og álvalettar á sær, tá tær dansaðu Prokofjevs lýriska ævintýr um Askepott, og systarnar sum allar vilja hava prinsin til drong.

Ein dagin eg ekki timdi at fylgja skránni sum russiska ferðamannafelagið »Intourist« hevði sett upp, valdu vit at reika runt í Moskva fyrri okkum sjálfan. Skjótt er at ferðast. Undirgrundsbanin gongur við 90 km ferð og oman á jörðini fært tú altíð ein taxa, og tá kann ferðin koma uppum 100 km. Eg spurdi um hetta var eftir ferðslulógini. Tá flenti hann sum koyrði og helt fyrri — minni enn so, men eg hava

hoyrt, at menn vestanfyrri eisini eru herviligir at koyra hart. Henda dagin vóru vit á listasavninum »Pusjkin«. Her hava russar savnað saman ein hóp av málningum eftir fremstu europeisku listamonnum. Nógv fólk stóð úttanfyrri tá dýrnar vórðu latnar upp, so skjótt var trongligt inni. Kortini ekki verri enn so, at tú fekk tikið myndir um tær lysti. Her hava russar annan sið enn vestanfyrri. Tekur tú myndir á einum fronskum málningasavni, kemur lögreglan eftir tær beinanvegin.

Her hanga málningar av Cézanne, Degas, Renoir, Bonnard, Chagall, Matisse o. fl. fyrri ekki at forgloyma Picasso. Nógv av hesari list hefur heilt annað snið enn hin sosialistiska realismen, sum er almenn leiðbeinandi í Sovjet. Tað var gíttu rithovundurin Maxim Gorkij sum av fyrstantið vildi hava, at øll list skuldi vera í tenastu hjá tí almenna. Hann hugsaði sær, at listin skuldi lýsa ta sosialu og politisku støðuna í landinum. Fyrri at fáa ferlin av hvat kulturpolitikarnir í dag skilja sum sosialistiska realismu, fóru vit í »Tretjakovgalleríið«, sum er ovurstórt og rúm- rússiskum málningum frá elstu kristnu tíðini og fram til okkara dagar.

Hetta var eitt sera forvitnisligt savn. Tann list sum her er at siggja líkast í sumnum for- um burtur frá tí vanligu vest-europeisku. Helst er tað »íkon« myndirnar. Íkon er gamalt grískt navn fyrri hálgymynd, ant-



in av Kristus ella Mariumoy, onkuntíð er annað motiv valt, dómi um hetta hongur í Tretjakov har Rublev hefur málað »Treenigheden«; hesir málningar eru ofta prýddir við gulli og dýrum steinum.

Russar munnu fyrr hava verið gudríkið fólk. Ein rúgva av málningunum undan kollveltingini eru við motivum úr bibliuni. Í slíkum forum stendur so altíð ein frágreiðing niðast á myndini. Her høvdu vit ongan tol, men í Leningrad var ein russisk genta við okkum. Hon dugdi ekki at skilja millum myndir úr Bibliuni og myndir úr grísku gudasøguni, — eg skal kortini viðmerkja, at hon frammanundan segði frá, at hon als ekki var kon í málninga list; men tað var týðuligt, at hon var úttan kunnleika í nakrari religion.

Seinasta heimsbardagi hefur skakað russar nógv. Her eru lagnur og hendingar frá bardagaárunum festar á lórfi, við litum sum blóð og bláur kuldi. Hetta er ivaleyst ein partur av tí realismu stjórnmálunum. Eftir mínum tykki, so eru hesir málningar realistiskir, meðan fleiri av teim yngstu eg sá, tyktist mær ekki serliga livandi — meiri at kalla sósalskinsbros. Onnur vóru dómi um kommu-

nistisku uppalgingina. Tíðin var knøpp, og vit noyðdust at rýma aðrenn vit høvdu sæð eina helvt. — Eg skal kortini siga, at fleiri av teim yngstu vóru hepnir og kringir við litum, sjálvt um motivini ekki hugtøku meg nakað serligt.

Um ekki alt er so fint í Moskva og mangt húsi skirvisligt tú sær, tá tú reikar gjøgnum goturnar, so rakti eg ongantið við »slum«, soleiðis sum í Paris og býum við Meðalhavið. Heldur ekki sást tú krígsinvalidar bidda á gøtunum heldur enn onnur.

Tað er altíð soleiðis, at fólk vilja vita hvat ein arbeiðari fær í løn í Sovjet og hvat vóruvur kosta, — síðan verður samanborið við okkara lønir og príslu. Eg spurdi eitt sindur um hesi viðurskipti, men eg eri kortini ekki førur fyrri at geva eina heildarmynd av livifótinum í Sovjet. Eg skal tí bert nevna nokur dómi um hvussu óðrvísi teirra lønir og prísir eru.

Vanligir arbeiðarar — varð tað sagt mær — fingur frá 150 til 250 rublar um mánaðin — ein rubul er umleið 8 kr. í vekslingsvirði — men tað sigur einki um keypivirði. — Eitt kolískap kostar umleið 150 rublar, meðan eitt fjarsýnistól bert kemur uppá 75 til 85. Ein